

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Затверджено

на засіданні кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.)

Завідувач кафедри
проф. Квас О. В.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
КОНФЛІКТИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»
Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»
Кваліфікація: магістр освітніх, педагогічних наук; професіонал
з управління та експертизи освітнього простору
(денна форма навчання)

Львів 2020

Курс «Конфлікти у педагогічній діяльності» (16 год. лекц., 16 год. сем., 88 год. сам. роб.) призначено для студентів У курсу факультету педагогічної освіти, спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки, ОКР «магістр». Вивчення цього курсу сприяє підготовці майбутніх педагогів до професійної діяльності, взаємодії з школярами, студентами, батьками, колегами у середніх загальноосвітніх закладах різних рівнів і типів, а також конструктивного розв'язання конфліктів, що неминуче виникають в процесі педагогічної діяльності.

Цей курс спрямований на розвиток у майбутніх педагогів системи знань й розуміння природи конфлікту у навчально-виховному процесі, а також умінь застосування конструктивних способів його розв'язання у різних педагогічних ситуаціях. Опанування змісту курсу посилює у студентів відчуття відповідальності за конструктивне вирішення педагогічних конфліктів; знижує рівень боязні можливих суперечностей, непорозумінь у професійній діяльності вчителя; формує у них готовність до аналізу конфлікту та самостійного прийняття рішень у процесі його розв'язання. Теоретичні положення курсу визначаються практичною спрямованістю, слугують орієнтирами для аналізу реальних конфліктних ситуацій, а також набуття досвіду вибору й застосування доцільного способу їхнього вирішення. Формування студентами власних поглядів, умінь й навичок у процесі вивчення курсу «Конфлікти у педагогічній діяльності» відбувається шляхом аналізу педагогічних ситуацій під керівництвом викладача, участі у різних формах навчально-пізнавальної діяльності (індивідуальній, парній, груповій, колективній), виконання ділових, сюжетно-рольових ігор, вправ та імітування педагогічних ситуацій.

Мета курсу – формування у студентів системи знань, умінь попередження та конструктивного вирішення педагогічних конфліктів у навчальних закладах різних рівнів та типів.

Завдання:

- формування у майбутніх учителів розуміння природи конфлікту у навчально-виховному процесі та готовності до його конструктивного розв'язання;
- формування у студентів системи знань особливостей, типів, причин виникнення конфлікту в педагогічних ситуаціях і стратегій, шляхів його вирішення;
- формування у студентів умінь застосування конструктивних способів розв'язання конфліктів у різних педагогічних ситуаціях;
- виховання у майбутніх педагогів відчуття відповідальності за конструктивне вирішення педагогічних конфліктів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні сформувати такі програмні компетентності:

Знання

- обговорювати, систематизувати і використовувати психолого-педагогічні знання про особливості конфліктної взаємодії у дитячому, юнацькому та дорослому віці; ПРН 3. – ФК 5. – 31.

- визначати та використовувати стратегії поведінки та способи розв'язання конфліктів у роботі навчального та позанавчального закладу, підрозділу, проектної групи, експертної групи (переговори, фасилітація, медіація, арбітрація); ПРН 5. – ФК 8. – ЗК 3.

- знаходити рішення щодо забезпечення умов конструктивного спілкування з учасниками педагогічного процесу в конфліктних ситуаціях; ПРН 5. – ФК 16. – ЗК 2.

- визначати шляхи пошуків співробітництва, вияву взаємної толерантності; способів управління гнівом, фрустрацією та агресією ПРН 7. – ФК 17. – ЗК 7.

Уміння

- використовувати інструментарій для аналізу конфлікту й вибирати шляхи конструктивного його розв'язання; проводити переговори, фасилітацію, медіацію, арбітрацію для розв'язання конфлікту в освітньому середовищі; ПРН 10. – ФК 9. – ЗК 3.;

- застосовувати доцільні стратегії поведінки педагога у конфліктних ситуаціях; долати непорозуміння та вирішувати конфлікти з учнями різного віку та працівниками закладу освіти; ПРН 8. – ФК 17. – ЗК 1.

Комунікація

- організовувати конструктивне спілкування з учнями, батьками, колегами у конфліктній ситуації; створювати умови для розвитку лідерських якостей, конструктивної взаємодії у професійній сфері та у соціальному середовищі; ПРН 19. – ФК 16. – ЗК 5.

- створювати сприятливий психологічний клімат в колективі, встановлювати особистісний контакт з учасниками освітнього процесу, нейтралізувати конфліктну поведінку партнерів; ПРН 20. – ФК 9. – ЗК 2.

Автономія та відповідальність

- демонструвати професійну відповідальність за організацію й управління освітнім процесом й застосувати стратегії раціональної поведінки в конфліктній ситуації; ПРН 23. – ФК 17. – ЗК 7.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти конфліктів у діяльності педагога.

Тема 1. Суть, характерні ознаки, та стратегії запобігання конфліктам в освітньому середовищі

Особливості організації педагогічної діяльності та взаємодії вчителя й учнів; суперечності, труднощі у налагодженні контакту у педагогічній взаємодії. Передумови та причини виникнення конфліктних ситуацій у педагогічній діяльності. Освітні стратегії для запобігання конфліктам у навчальному середовищі: від окремих умінь до освітньої політики «Безконфліктна школа». Особливості миробудування.

Сутність, природа та структура конфлікту, характеристика його головних складових. Різні рівні конфлікту (суперечка, прихований, глибинний). Динаміка, ескалація педагогічного конфлікту, його етапи.

Рекомендована література: 1, 4, 7, 11, 15.

Content module 1. Theoretical aspects of conflicts in education.

Topic 1. The meaning, characteristics, and strategies for conflict prevention in the educational environment

Organization of pedagogical activity and interaction between the teacher and pupils; contradictions, difficulties in establishing contact. Preconditions and causes of conflict situations in education. Educational strategies for conflict prevention in learning environment: from individual skills to educational policy "Conflict-free school". Features of peacebuilding activity.

The nature and structure of the conflict, the characteristics of its main components. Different levels of conflict (dispute, hidden, deep). Dynamics, escalation of pedagogical conflict, its stages.

Recommended literature: 1, 4, 7, 11, 15.

Тема 2. Типологія, особливості конфліктів у педагогічній діяльності

Класифікація конфліктів у педагогічній діяльності. Міжособистісні конфлікти в освітньому процесі та внутрішньо особистісні конфлікти. Типи конфліктів за його учасниками.

Особливості конфліктів у педагогічному спілкуванні (конфлікти сприймання, комунікації, взаємодії). Характеристика конфліктів діяльності, вчинків, міжособистісних стосунків у педагогічних ситуаціях. Класифікація конфліктів у педагогічній діяльності за причинами їхнього виникнення.

Рекомендована література: 1, 4, 7, 9, 12, 14.

Topic 2. Typology, features of conflicts in pedagogical activity

Classification of conflicts in pedagogical activity. Interpersonal conflicts in the educational process and intrapersonal conflicts. Types of conflicts by its participants.

Features of conflicts in pedagogical communication (conflicts of perception, communication, interaction). Characteristics of conflicts of activity, actions, interpersonal relationships in pedagogical situations. Classification of conflicts in pedagogical activity by the reasons of their occurrence.

Recommended literature: 1, 4, 7, 9, 12, 14.

Тема 3. Особливості та види аналізу конфліктів у педагогічній діяльності

Психологічні особливості оцінки педагогічних конфліктів. Підходи, варіанти та методи аналізу педагогічного конфлікту («дерево конфлікту», «мапа конфлікту», «піраміда» або «трикутник» конфлікту). Аналіз конфлікту як процес, його етапи. Учасники конфлікту та стейкхолдери.

Головні правила оцінювання та аналізу конфлікту: вивчення усіх позицій і з великої кількості джерел; баланс емоцій і розуму; вивчення контексту; розуміння аналізу як етапу, а не завершення конфлікту; пошуки надійної інформації; передбачення шляхів розв'язання конфлікту.

Організація практичних вправ з аналізу педагогічних конфліктів (організація групової роботи).

Рекомендована література: 4, 5, 13, 14, 15.

Topic 3. Features and types of conflict analysis in education

Psychological features of pedagogical conflict assessment. Approaches, options and methods of pedagogical conflict analysis ("conflict tree", "conflict map", "pyramid" or "triangle" of conflict).

Conflict analysis as a process, its stages. Conflicting parties and stakeholders. The main rules of conflict assessment and analysis: studying the positions and from a large number of sources; balancing emotions and mind; knowing the context and background; understanding the analysis as a stage, not the end of the conflict; searching for reliable information; anticipating ways to resolve the conflict.

Organization of practical exercises in the analysis of pedagogical conflicts (group work).

Recommended literature: 4, 5, 13, 14, 15.

Тема 4. Організація спілкування педагога у конфліктних ситуаціях

Управління конфліктними ситуаціями. Позбуття бар'єрів у педагогічному спілкуванні. Дотримання демократичного стилю спілкування. Забезпечення умов для конструктивного спілкування, доцільних прийомів. Відмова від негативних рівнів спілкування.

Контроль емоцій та емоційна культура. Прийоми та уміння активного, рефлексивного слухання. Вербальне і невербальне спілкування, правила ефективного використання невербального спілкування у конфліктній ситуації.

Особливості діалогічного спілкування для вирішення конфліктів. Типи ефективних запитань. Застосування правил вирішення суперечки.

Рекомендована література: 4, 5, 9, 10, 11, 12, 14.

Topic 4. Organization of teacher communication in conflict situations

Conflict management. Removing barriers in pedagogical communication. Adherence to a democratic style of communication. Conditions for constructive communication, appropriate techniques. Refusal of negative levels of communication.

Control of emotion and emotional culture. Techniques and skills of active, reflexive listening. Verbal and nonverbal communication, rules of effective use of nonverbal communication in a conflict situation.

Features of dialogic communication for resolving conflicts. Types of effective questions. Application of dispute resolution rules.

Recommended literature: 4, 5, 9, 10, 11, 12, 14.

Змістовий модуль 2. Шляхи, способи розв'язання педагогічних конфліктів

Тема 5. Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації

Види реакцій суб'єктів педагогічного процесу на конфліктну ситуацію. Класифікація стилів поведінки педагога у конфліктних ситуаціях (суперництво, ухилення, пристосування, співробітництво, компроміс). Тести на визначення стилю поведінки у конфліктній ситуації. Позитивні й слабкі сторони стратегій поведінки у педагогічній ситуаціях.

Критерії вибору конструктивного стилю поведінки. Погодження стратегій дій учасників педагогічного конфлікту.

Рекомендована література: 4, 5, 13, 14, 15.

Content module 2. Ways and types of conflict resolution in education

Topic 5. Strategies of teacher behavior in a conflict situation

Types of reactions to the conflict of the pedagogical process participants. Classification of teacher behavior styles in conflict situations (forcing, avoiding, accommodation, cooperation, compromise). Tests to determine the style of behavior in a conflict situation. Positives and weaknesses of each behavioral strategy in pedagogical situations.

Criteria for choosing a constructive style of behavior. Coordination of the actions of pedagogical conflict participants.

Recommended literature: 4, 5, 13, 14, 15.

Тема 6. Особливості, процедура проведення вчителем переговорів, фасилітації

Конструктивні шляхи вирішення конфлікту, умови їхнього застосування (переговори, фасилітація, медіація, арбітрація).

Суть переговорів, їхні види (жорсткий, м'який, колаборативний). Педагогічні дії вчителя на кожного етапі переговорів. Особливості налагодження контакту зі школярами різного віку, проведення переговорів з батьками, колегами.

Поняття фасилітації. Умови та способи організації процесу фасилітації. Методики пошуку ідей/варіантів для вирішення конфлікту: брейнстормінг, коло ідей, «сторітелінг», «море думок».

Рекомендована література: 4,5,6,7, 9,14, 15

Topic 6. Concept, procedure of negotiation and facilitation in conflict resolution

Constructive of conflict resolution, conditions for their usage (negotiations, facilitation, mediation, arbitration).

The concept of negotiation, its types (hard, soft, collaborative). Pedagogical actions of a teacher at each stage of the negotiation process. Establishing contact with students of different ages, conducting negotiations with parents and colleagues.

The concept of facilitation. Requirements and ways of its organization. Methods of looking for the ideas / options of conflict resolution: brainstorming, circle of ideas, "storytelling", "sea of thoughts".

Recommended literature: 4,5,6,7, 9,14, 15

Тема 7. Умови ефективної організації медіації та арбітрації

Суть медіації та її відмінність від фасилітації. Принципи організації процесу та поведінки медіатора. Етапи проведення медіації. Функції та уміння хорошого медіатора.

Характеристика несудової арбітрації, відмінність від медіації. Етапи проведення арбітрації, їхній аналіз.

Враховання вікових особливостей школярів у процесі розв'язання конфлікту. Особливості вирішення конфліктів у взаємодії з «конфліктними», «важкими» особистостями (учнями, батьками, колегами).

Рекомендована література: 4,5,6,7, 9,14, 15.

Topic 7. Conditions for effective organization of mediation and arbitration

The concept of mediation and its differences from facilitation. The rules of mediation process organization and behavior of the mediator. Stages of mediation. Functions and skills of a good mediator.

Characteristics of non-judicial arbitration, its differences from mediation. Stages of arbitration, their analysis.

Taking into account the age characteristics of students in the process of conflict resolution. Conflict resolution in interaction with "conflict", "difficult" individuals (students, parents, colleagues).

Recommended literature: 4,5,6,7, 9,14, 15.

Тема 8. Конфліктологічна компетентність педагога (2 год.)

Поняття про конфліктологічну компетентність педагога, її сутність, рівні і структуру. Конфліктологічні знання та уміння педагога: гностичні, комунікативні, організаційні, оцінно-прогностичні.

Формування конфліктологічної компетентності засобами навчального тренінгу, його завдання, головні етапи. Педагогіка ненасильства. Педагогічна підтримка як управління через консультування, її етапи: діагностичний, пошуковий, діяльнісний, рефлексивний.

Методи та прийоми формування у дітей умінь вирішення конфліктних ситуацій: сюжетно-рольові ігри, імітаційні ігри, моделювання, психогімнастика, обговорення художніх творів, перегляд та аналіз кінофільмів, дискусії.

Рекомендована література: 4,5,7,9.

Topic 8. Conflictological competence of the teacher (2 hours)

The concept of conflictological competence of the teacher, its essence, levels and structure. Conflictological knowledge and skills of the teacher: gnostic, communicative, organizational, evaluational and prognostic.

Formation of conflict competence by means of educational training, its tasks, main stages. Pedagogy of nonviolence. Pedagogical support as management through counseling, its stages: diagnostic, searching, activity oriented, reflexive.

Methods and techniques of forming children's conflict resolution skills: story-based role-playing games, simulation games, modeling, psychogymnastics, discussion of works of art, viewing and analysis of movies, discussions.

Recommended Literature: 4,5,7,9.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	НАЗВА ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН
1.	Суть, характерні ознаки, особливості конфліктів у педагогічній діяльності	2 ГОД.
2.	Типологія, особливості конфліктів у педагогічній діяльності вчителя	2 ГОД.
3.	Психолого-педагогічні причини виникнення та аналіз конфліктів у педагогічній діяльності	2 ГОД.
4.	Організація спілкування педагога у конфліктних ситуаціях	2 ГОД.
5.	Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації	2 ГОД.
6.	Особливості, процедура проведення вчителем переговорів, фасилітації (на прикладі початкової школи)	2 ГОД.
7.	Умови ефективної організації медіації та арбітрації	2 ГОД.
8.	Конфліктологічна компетентність педагога	2 ГОД.

ТЕМА 1. Суть, характерні ознаки конфліктів та стратегії запобігання конфліктам в освітньому середовищі (2 год.)

1. Передумови та причини виникнення конфліктних ситуацій у педагогічній діяльності.
2. Освітні стратегії для запобігання конфліктам у навчальному середовищі.
3. Суть, структура педагогічного конфлікту, характеристика його головних складових.
4. Рівні конфлікту (суперечка, прихований, глибинний) та його динаміка.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару.*
2. *Підготуйтеся навести приклади конфліктної поведінки або дій вчителя/учнів.*
3. *Опишіть піраміду конфлікту та її складові.*
4. *Підготуйте письмове завдання «Опис стадій конфлікту (на прикладі конкретної конфліктної ситуації) (5 балів).*
5. *Завдання для діалогу: Який конфлікт можна назвати конструктивним?*
6. *На підставі власного досвіду наведіть приклади випадків та протидії шкільному булінгу.*
7. *Підготуйтеся переконати учнів/колеґ у важливості дотримання стратегії «мирної школи».*

TOPIC 1. The nature, characteristic features of conflicts, and strategies for conflict prevention in educational environment (2 hours)

1. Preconditions and causes of conflict situations in education.
2. Educational strategies to prevent conflicts in the learning environment.
3. The meaning, structure of pedagogical conflict, characteristic features of its main components.
4. Levels of conflict (dispute, hidden, deep) and its dynamics.

Tasks for independent work:

1. *Study recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar.*
2. *Be ready to give examples of conflicting teacher / student behavior or actions.*
3. *Describe the pyramid of conflict and its components.*
4. *Prepare the written task "Description of the stages of the conflict (on the example of a specific conflict situation) (5 points).*
5. *Question for the class dialogue: What kind of conflict could be defined as constructive?*
6. *Based on your own experience, give examples of cases and counteraction to school bullying.*
7. *Be ready to convince students / colleagues of the importance of following a "peaceful school" strategy.*

ТЕМА 2. Типологія, особливості конфліктів у педагогічній діяльності (2 год.)

1. Головні поняття конфлікту. Класифікація конфліктів.
2. Типи конфліктів за його учасниками. Особливості конфліктів у педагогічному спілкуванні (конфлікти сприймання, комунікації, взаємодії).
3. Характеристика конфліктів діяльності, вчинків, міжособистісних стосунків у педагогічних ситуаціях.
4. Класифікація конфліктів у педагогічній діяльності за причинами їхнього виникнення.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару.*
2. *Визначте негативні й позитивні сторони педагогічного конфлікту; аргументуйте, чому педагог несе відповідальність за конструктивне вирішення конфлікту у педагогічних ситуаціях.*

3. Підготуйтеся проаналізувати на занятті різні види класифікації педагогічних конфліктів. Які з них є найскладнішими для вирішення і чому?
4. Підготуйте письмово глосарій термінів до теми (5 балів).
5. Змодельуйте конфліктні педагогічні ситуації, що відповідають різним типам конфліктів.
6. Підготуйтеся до діалогу: Роль педагога у миробудуванні.

ТОПІК 2. Typology and characteristic features of conflicts in pedagogical activity (2 hours)

1. The main concepts of conflict. Conflict classification.
2. Types of conflicts by its participants. Features of conflicts in pedagogical communication (conflicts of perception, communication, interaction).
3. Characteristics of conflicts of activity, actions, interpersonal relationships in pedagogical situations.
4. Classification of conflicts in pedagogical activity by the reasons of their occurrence.

Tasks for independent work:

1. Study recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar
2. Identify the negative and positive sides of the pedagogical conflict; argue why the teacher is responsible for constructive conflict resolution in pedagogical situations.
3. Be ready to analyze different types and classifications of pedagogical conflicts. Which ones are the most difficult to solve and why?
4. Prepare a written glossary of terms for the topic (5 points).
5. Model conflict pedagogical situations that correspond to different types of conflicts.
6. Prepare for the dialogue: The role of a teacher in peacebuilding activity.

ТЕМА 3. Особливості та види аналізу конфліктів у педагогічній діяльності (2 год.)

1. Психологічні особливості оцінки педагогічних конфліктів.
2. Підходи, варіанти та методи аналізу педагогічного конфлікту
3. Аналіз конфлікту як процес, його етапи. Учасники конфлікту та стейкхолдери.
4. Головні правила оцінювання та аналізу конфлікту.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару.
2. Підготуйте письмовий проект на тему: «Аналіз конфлікту в педагогічних ситуаціях (учитель–учень (учні), учитель –батьки, учень – учень). (10 балів) за однією із запропонованих схем.
3. Поясніть, чому аналіз конфлікту, є лише етапом у процесі його вирішення, а не завершенням?
4. На прикладі змодельованої конфліктної ситуації, визначте її учасників та стейкхолдерів (усіх зацікавлених осіб).
5. Підготуйтеся продемонструвати у сюжетно-рольовій грі застосування різних способів аналізу педагогічного конфлікту з дотриманням його процедури.

ТОПІК 3. Types and procedures of educational conflict analysis (2 hours)

1. Psychological features of assessment of pedagogical conflicts.
2. Approaches, options and methods of analysis of pedagogical conflict
3. Analysis of the conflict as a process, its stages. Conflicts and stakeholders.
4. The main rules of conflict assessment and analysis.

Tasks for independent work:

1. Study recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar
2. Prepare a written project on the topic: "Analysis of conflict in pedagogical situations (teacher-student (students), teacher-parents, student-student) (10 points) according to one of the proposed schemes (10 points).

3. Explain why the analysis of the conflict is only a stage in the process of its resolution, and not the ending point?
4. Using the example of a simulated conflict situation, identify its participants and stakeholders.
5. Prepare to demonstrate in the plot-role play the use of different methods of pedagogical conflict analysis in accordance to its procedure.

ТЕМА 4. Організація спілкування педагога у конфліктних ситуаціях (2 год.)

1. Управління конфліктними ситуаціями. Позбуття бар'єрів у педагогічному спілкуванні.
2. Дотримання демократичного стилю спілкування. Відмова від негативних рівнів спілкування.
3. Уміння слухати як важлива умова ефективного вирішення конфліктної ситуації.
4. Забезпечення умов для конструктивного спілкування, доцільних прийомів. Застосування правил вирішення суперечки.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару.
2. Підготуйте педагогічні ситуації на різні стилі/рівні/моделі спілкування (5 балів)
3. Які бар'єри спілкування учасників конфлікту можуть виникати? Наведіть приклади.
4. Підготуйтеся продемонструвати прийоми активного слухання у сюжетно-рольових вправах.
5. Підготуйте пам'ятку для медіатора-початківця «Правила вирішення суперечки» (5 балів).
6. Узагальнити та систематизувати знання для написання підсумкового модульного контролю.

ТОПІК 4. Communication in conflict situations (2 hours)

1. Conflict management. Removing barriers in pedagogical communication.
2. Adherence to a democratic style of communication. Refusal of negative levels of communication.
3. Listening skills as an important condition for effective conflict resolution.
4. Providing conditions for constructive communication, appropriate techniques. Application of dispute resolution rules.

Tasks for independent work:

1. Study recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar
2. Prepare pedagogical situations for different styles / levels / models of communication (5 points)
3. What barriers to conflicting parties' communication may arise? Give examples.
4. Prepare to demonstrate active listening skills and techniques in story-based role-playing exercises.
5. Prepare a memo for a novice mediator "Rules for resolving a dispute" (5 points).
6. Generalize and systematize knowledge to be ready for writing the module control test.

ТЕМА 5. Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації (2 год.)

1. Стилi поведінки педагога у конфліктних ситуаціях (суперництво, ухилення, пристосування, співробітництво, компроміс).
2. Критерії вибору конструктивного стилю поведінки.
3. Позитивні й слабкі сторони стратегій поведінки у педагогічній ситуаціях.
4. Шляхи конструктивного вирішення конфлікту, умови їхнього застосування (переговори, фасилітація, медіація, арбітрація).

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару*
2. *Підготуйте письмове завдання «Плюси і мінуси стратегії поведінки у конфліктній ситуації» (5 балів).*
3. *Будьте готові продемонструвати різні стилі поведінки педагога у конфліктних ситуаціях.*
4. *Змодельуйте педагогічні ситуації для демонстрування кожної стратегії поведінки викладача у конфліктній ситуації (конкуренції, ухилення, пристосування, компроміс, співробітництво), обґрунтуйте доцільність конкретного стилю поведінки педагога у відповідній ситуації.*

TOPIC 5. Strategies of teacher behavior in a conflict situation (2 hours)

1. Styles of the teacher behavior in conflict situations (forcing, avoiding, accomodation, cooperation, compromise).
2. Criteria for choosing a constructive style of behavior.
3. Positives and weaknesses of each behavioral strategy in vonflikt situations.
4. Ways of constructive conflict resolution, conditions of their application (negotiations, facilitation, mediation, arbitration).

Tasks for independent work:

1. *Study recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar*
2. *Prepare a written task "Pros and cons of a strategy in a conflict situation" (5 points).*
3. *Be prepared to demonstrate different styles of teacher behavior in conflict situations.*
4. *Model some pedagogical situations to demonstrate each strategy of the teacher's behavior in a conflict situation (forcing, avoiding, accomodation, compromise, cooperation), justify the appropriateness of a particular style of teacher behavior in the given situation.*

ТЕМА 6. Особливості, процедура проведення вчителем переговорів, фасилітації (2 год.)

1. Суть, види, структура переговорів.
2. Особливості налагодження контакту з молодшими школярами, проведення переговорів з батьками, колегами.
3. Поняття, умови та способи організації процесу фасилітації.
4. Методики пошуку ідей/варіантів для вирішення конфлікту: брейнстормінг, коло ідей, «сторітелінг», «море думок».

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару*
2. *Підготуйтеся проаналізувати на занятті особливості, умови, процедуру організації переговорів та фасилітації для конструктивного вирішення педагогічного конфлікту*
3. *Будьте готові продемонструвати у сюжетно-рольовій грі застосування переговорів та фасилітації для вирішення педагогічного конфлікту з дотриманням його процедури.*
4. *Підготуйте письмове завдання на тему «Правила проведення успішних переговорів» (5 балів).*

TOPIC 6. Characteristics of negotiations and facilitation procedures in conflict resolution (2 hours)

1. The essence, types, and structure of negotiation procedure.
2. Establishing contact with younger students, conducting negotiations with parents, colleagues.
3. The concept, conditions and methodology of the facilitation process organization.
4. Methods of looking for the ideas / options in conflict resolution: brainstorming, circle of ideas, "storytelling", "sea of thoughts" etc.

Tasks for independent work:

1. Study the recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar
2. Be ready to analyze in class main features, requirements, procedure of negotiations and facilitation for the constructive resolution of a pedagogical conflict.
3. Prepare to demonstrate in a role play the use of negotiation and facilitation to resolve a pedagogical conflict in accordance with its procedure.
4. Prepare a written assignment "Rules for successful negotiations" (5 points).

ТЕМА 7. Умови ефективної організації медіації та арбітрації (2 год.)

1. Суть медіації та її відмінність від фасилітації; принципи організації процесу та поведінки медіатора.
2. Характеристика несудової арбітрації, етапи проведення арбітрації, їхній аналіз.
3. Особливості вирішення конфліктів у взаємодії з «конфліктними», «важкими» особистостями (учнями, батьками, колегами).
4. Врахування вікових особливостей школярів у процесі розв'язання конфлікту.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару.
2. Підготуйтеся проаналізувати на занятті особливості, умови, процедуру організації медіації та арбітрації для конструктивного вирішення педагогічного конфлікту
3. Будьте готові продемонструвати у сюжетно-рольовій грі застосування медіації та арбітрації для вирішення педагогічного конфлікту з дотриманням його процедури.
4. Підготуйте письмовий проект на тему «Розв'язання конфлікту у педагогічній ситуації» (див. вимоги нижче, 10 балів).

ТОПІК 7. Conditions for effective organization of mediation and arbitration (2 hours)

1. The process of mediation in conflict resolution and its difference from facilitation; principles and requirements of its organization; behavior of the mediator.
2. Characteristics of non-judicial arbitration, stages of arbitration, their analysis.
3. Features of conflict resolution in interaction with "conflicting", "difficult" individuals (students, parents, colleagues).
4. Taking into account the age characteristics of students in the process of conflict resolution.

Tasks for independent work:

1. Study the recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar
2. Prepare to analyze in class the features, conditions, procedure for organizing mediation and arbitration for a constructive solution to the pedagogical conflict
3. Be ready to demonstrate in a story-role play the use of mediation and arbitration to resolve a pedagogical conflict in accordance with its procedure.
4. Prepare a written project on "Conflict resolution in the pedagogical situation" (see the requirements below, 10 points).

ТЕМА 8. Конфліктологічна компетентність педагога (2 год.)

1. Поняття про конфліктологічну компетентність педагога, її сутність, рівні і структуру.
2. Конфліктологічні знання та уміння педагога: гностичні, комунікативні, організаційні, оцінно-прогностичні.
3. Формування конфліктологічної компетентності засобами навчального тренінгу, його завдання, головні етапи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати джерельну базу з теми лекції та семінару. Підготувати відповіді на питання до семінару.

2. Узагальнити та систематизувати знання для написання підсумкового модульного контролю.
3. Підготувати схематичний план-конспект тренінгу для учнів «Конфлікти і шляхи його подолання» (5 балів).

TOPIC 8. Conflictological competence of the teacher (2 hours)

1. The concept of conflict competence of the teacher, its essence, levels and structure.
2. Conflictological knowledge and skills of the teacher: gnostic, communicative, organizational, evaluation and prognostic.
3. Formation of the conflict competence by means of educational training, its tasks, main stages.

Tasks for independent work:

1. Study the recommended literature on the topic of the lecture and seminar. Prepare the answers to the questions of the seminar
2. Generalize and systematize material for writing the module contro testl.
3. Prepare a schematic plan of training for students "Conflict and the ways to overcome it" (5 points).

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Суть, характерні ознаки, особливості конфліктів у педагогічній діяльності	11 год.
2	Типологія, особливості конфліктів у педагогічній діяльності вчителя початкової школи	11 год.
3	Психолого-педагогічні причини виникнення та аналіз конфліктів у педагогічній діяльності	11 год.
4	Організація спілкування педагога у конфліктних ситуаціях	11 год.
5	Стратегії поведінки педагога у конфліктній ситуації	11 год.
6	Особливості, процедура проведення вчителем переговорів, фасилітації (на прикладі початкової школи)	11 год.
7	Умови ефективної організації медіації та арбітрації	11 год.
8	Конфліктологічна компетентність педагога	11 год.
	Разом	88 год.

1. До тем № 1–4 студенти готують приклади, моделюють педагогічні конфліктні ситуації, виконують письмові завдання
2. Зміст тем № 5-8 студенти ретельно осмислюють і вивчають для активної у часті в сюжетно-рольових ситуаціях, виконання відповідних ролей та письмових завдань.

6. Самостійні творчі завдання

Проект 1 (10 балів)

8 год.

Тема: *Аналіз конфлікту в педагогічних ситуаціях (учитель–учень (учні), учитель –батьки, учень – учень).*

Мета: *формування умінь аналізу конфлікту у педагогічних ситуаціях на підставі вибору відповідної схеми аналізу*

Зміст:

1. На основі власного досвіду або реальних життєвих подій опишіть конфлікт, що виник між учителем і учнем (учнями), учителем і батьками, учнем й однокласником (іншими школярами).

2. Виконайте ґрунтовний аналіз конфліктної ситуації, що виникла, застосовуючи орієнтовну схему.
3. Визначте можливі шляхи розв'язання конфлікту та відповідні наслідки.
4. Обґрунтуйте шляхи, які доцільні для конструктивного розв'язання конфлікту; обґрунтуйте мотиви вибору цих шляхів.

Вимоги:

1. Для виконання цього проекту опишіть конфліктну ситуацію, що виникла між учасниками педагогічного процесу (вчитель, адміністрація навчального закладу, батьки, учні).
2. Для аналізу конфліктної ситуації застосуйте орієнтовну схему із курсу «Конфлікти в педагогічній діяльності» або застосуйте елементи з різних схем аналізу.
3. У процесі аналізу подавайте детальну інформацію та аргументи.
4. Критерії оцінювання проекту: 3 б. – опис ситуації, 2 б. – опис схеми аналізу, 3 б. – опис шляхів аналізу конкретної ситуації, 2 б. – грамотність викладу англійською мовою.

Project 1 (10 points)

8 hours

Topic: Analysis of conflict in pedagogical situations (teacher-student (students), teacher - parents, student - student).

Purpose: development of students' conflict analysis skills in various pedagogical situations using the appropriate analysis scheme

Content:

1. Based on your own experience or real life events, describe the conflict that arose between teacher and student (students), teacher and parents, student and classmate (other students).
2. Perform a thorough analysis of the conflict situation that has arisen, using one of the proposed scheme (e.g. "The tree", "The map", "The pyramid").
3. Identify possible ways to resolve the conflict as well as the consequences for each party.
4. State the ways that are appropriate for a constructive resolution of the conflict; justify the reasons for choosing these paths.

Requirements:

1. *To successfully fulfill this project, describe the conflict situation that arose between the participants of the pedagogical process (teacher, school administration, parents, students).*
2. *To analyze the conflict situation, use one of the proposed scheme from the course "Conflicts in pedagogical activities" or use elements from different schemes for its analysis.*
3. *In the process of analysis, provide detailed information and arguments.*
4. *Project evaluation criteria: 3 p. - description of the situation, 2 p. - description of the analysis scheme, 3 p. - description of the possible ways to analyze a specific situation, 2 p. - literacy in English.*

Проект 2 (10 балів)

8 год.

Тема: *Розв'язання конфлікту у педагогічних ситуаціях*

Мета: *формування умінь конструктивного розв'язання конфлікту шляхом вибору доцільного способу*

Зміст:

1. Опишіть конфліктну ситуацію, що виникла між суб'єктами педагогічного процесу.
2. Зробіть вибір доцільного та найефективнішого способу вирішення педагогічного конфлікту за інтересами протилежних сторін, аргументуйте свій вибір.
3. Детально опишіть процедуру застосування обраного способу розв'язання конфлікту у формі діалогу, вказуючи практичні й словесні дії учасників.
4. Здійснійте опис процесу розв'язання конфлікту за відповідною моделлю.

Вимоги:

1. Окресліть конфліктну ситуацію без її аналізу;
2. Мотивуйте вибір способу розв'язання конфлікту.
3. Можете застосовувати дійові особи, називаючи імена;
4. Під час опису процесу вирішення конфлікту, дотримуйтесь необхідної структури;
5. Описуйте кожний етап розв'язання конфлікту, зокрема дії кожного учасника (наприклад, вчителя й учня);
6. Не варто зазначати, що Ви як учитель будете робити; описуйте хід процесу та дії учасників.
7. Особливу увагу зверніть на заключну частину процесу вирішення конфлікту, тобто досягнення певної домовленості.
8. Критерії оцінювання проекту: 2 б. – опис конфліктної ситуації, 2 б. обґрунтування процедури вирішення конфлікту, 4 б. – опис процедури вирішення конфлікту, 2 б. – грамотність викладу англійською мовою.

Project 2 (10 points)

8 hours

Topic: Conflict resolution in pedagogical situations

Objective: to develop the skills of constructive conflict resolution by means of the appropriate method

Content:

1. Describe a conflict situation that arose between the participants of the pedagogical process.
2. Choose the most appropriate and most effective way to resolve this pedagogical conflict in order to keep the interests of opposing parties, justify your choice.
3. Describe in detail the procedure of the chosen method of conflict resolution in a form of dialogue, indicating the actions and words of the participants.
4. Describe the conflict resolution process according to the appropriate model.

Requirements:

1. Outline the conflict situation without its analysis;
2. Motivate your choice of the conflict resolution method.
3. You can use actors by naming them;
4. When describing the conflict resolution process, follow the required structure;
5. Describe each stage of conflict resolution, including the actions of each participant (for example, teacher and student);
6. It is not worth mentioning what you as a teacher are going to do; describe mainly the process and the actions of the participants.
7. Pay special attention to the final part of the conflict resolution process (e.g. reaching a certain agreement)
8. Project evaluation criteria: 2 p. - description of the conflict situation, 2 p. - justification of the chosen conflict resolution method, 4 p. - description of the conflict resolution procedure, 2 p. - literacy in English.

Розподіл балів, що присвоюється студентам (для заліка)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Самост. роботи	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				40	100
T 1	T 2	T 3	T4	T 5	T 6	T 7	T8		
5	5	5	5+10	5	5	5	5+10		

T 1, T 2... T 8 – теми змістового модулю; Із – індивідуальні завдання (проекти).

Оцінювання за модулями:

Модуль 1 – поточне оцінювання участі під час 6 практично-семінарських занять: 0–5 балів

1-2 бал – за участь під час лекцій, практично-семінарських занять у дискусіях, сюжетно-рольових вправах та іграх;

3-4 бали – за участь під час лекцій, практично-семінарських занять, висловлення суттєвих думок, суджень.

5 балів – за аргументоване представлення теоретичних положень, активну участь у дискусіях, діалогах під час навчальних занять, подання власних прикладів.

Модуль 2 – підготовка двох проектів (індивідуальних завдань) (0–10 балів за проект).

Модуль 3 – виконання 4-х самостійних завдань до практичних занять (0-5 балів за завдання).

Модуль 4 – написання двох контрольних тестів (0-10 балів за тест)

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка балах	в	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
				Оцінка за залік
90 – 100		A	<i>Відмінно</i>	Зараховано
81 – 89		B	<i>Дуже добре</i>	
71 – 80		C	<i>Добре</i>	
61 – 70		D	<i>Задовільно</i>	
51 – 60		E	<i>Достатньо</i>	

Рекомендована література

Базова

1. Галаган В.Я. Психологія конфлікту: Навчально-методичний посібник для підготовки магістрів усіх форм навчання / В.Я. Галаган, В.Ф. Орлов, О.М. Отич, О.О. Фурса. – К.: ДЕТУТ, 2008. – 422 с.
2. Герасіна Л.М., Панов М.І., Осіпова Н.П. та ін. Конфліктологія / За ред. Л.Н. Герасіної, М.І. Панова. – Х.: Право, 2002. – 256 с.
3. Гірник А.М. Основи конфліктології. – К.: ВП НАОУ, 2001.
4. Грабовська С., Равчина Т. Конфлікти без насильства: Посібник/ За ред. Шведа Ю.Р. – Львів: Фонд «Україна-Європа», 2001.
5. Дурманенко Є.А. Конфлікти в педагогічному процесі: монографія / Дурманенко Є.А. — Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. — 287 с.
6. Смеляненко Л.М., Петюх В.М., Торгова Л.В., Гриненко А.М. Конфліктологія: Навч. посібник / За заг. ред. В.М. Петюха, Л.В. Торгової. – К.: КНЕУ, 2003.
7. Клименских, М. В. Педагогические конфликты в школе : [учеб. пособие] / М. В. Клименских, И. А. Ершова ; М-во образования и науки Рос. Федерации, Урал, федерал, ун-т. - Екатеринбург: Изд-во Урал, ун-та, 2015. — 76 с.
8. Пірен М. Основи конфліктології: Навчальний посібник. – К., 1997.

9. Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект. – [Навч.-метод. посібник] / – К.: ФОП Стеценко В.В. – 2016. – 192 с.
10. Русинка І. І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління конфліктами. Навчальний посібник. –Київ, 2007.
11. Цюрупа М.В. Основи конфліктології та теорії переговорів: Навчальний посібник. /М.В. Цюрупа. – К.: Кондор, 2004. – 172 с.
12. Рудакова І.А. Конфліктологія для педагогов / І.А. Рудакова, С.В. Жильцова, Е.А. Филиппенко. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2005.
13. Jeong, Ho-Won. Understanding Conflict and Conflict Analysis / Ho-Won Jeong. - Los Angeles, US: Sage Publication Ltd, 2008. – 263 p.
14. Peacebuilding toolkit for educators: high school lessons / Alison Milofsky, editor; with contributions by Kristina Berdan . . . [et al.]. – Washington, DC: US Institute of Peace Press, 2011. – 130 p.
15. Runde, Craig E. Developing your conflict competence: a hands-on guide for leaders, managers, facilitators, and teams / Craig E. Runde, Tim A. Flanagan. – San Francisco: Jossey-Bass, 2010. – 270 p.

Допоміжна

1. Анатомія конфлікту // Прикладна конфліктологія : хрестоматія / сост. К. В. Сельченко. - Минск ; Москва, 2001. – С. 6–119.
2. Гришина Н.В. Психологія конфлікту. –СПб.: Питер, 2000.
3. Дмитриев А.В. Конфліктологія. –М.: Гардарики, 2000.
4. Конфлікти в педагогічному процесі // Конфліктологія : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / 5. П. С. Прибутко, Р. В. Михайленко, Л. М. Дубчак, М. М. Роговенко ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. – Київ, 2010. – С. 65–70.
6. Конфліктологія / Под ред. А.С. Карміна. –СПб.: Лань, 1999.
7. Конфліктологія: ученик для вузів / Под ред. В.П. Ратникова, В.П. Голуб, Г.С. Лукашкова и др.. –М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
8. Рыбакова М.М. Конфлікт и взаимодействие в педагогическом процессе. – М.: Просвещение, 1991.
9. Скотт Д.Г. Конфлікти, пути их преодоления. – К.: ВНЕШТОРГИЗДАТ, 1991
10. Чернышев А.С. Практикум по решению конфликтных педагогических ситуаций. М.: Педагогическое общество России, 1999.

15. Інформаційні ресурси

- ◆ освітні сайти мережі Інтернет;
- ◆ фонди бібліотек кафедри загальної і соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка, педагогічного коледжу (вул. Туган-Барановського, 7);
- ◆ наукова бібліотека імені Василя Стефаника (вул. Стефаника, 2);
- ◆ наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка (вул. Драгоманова, 5, 17);
- ◆ педагогічна бібліотека (вул. Зелена, 24)

Успіхів у вивченні курсу!!!